



LA/Petri Jääskinen/AN

12.11.1985

Työeläkelaitoksille

SUKUPOLVENVAIHDOSSELÄKEJÄRJESTELMÄN JATKAMINEN

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän jatkamista vuoden 1988 loppuun.

Sukupolvenvaihdoseläkkeen pääpiirteet säilyisivät ennallaan. Esityksessä ehdotetaan selvennettäväksi ja tarkennettavaksi eräitä luovuttajaa, luovutuksen-saajaa ja viljelmän jatkamiskelpoisuutta koskevia säännöksiä.

Eläkeoikeutta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin niin, että sukupolvenvaihdoseläkkeen esteenä olisi kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ohella myös saman lain mukainen työttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke ja varhennettu vanhuuseläke.

Muutokset on tarkoitus saattaa voimaan 1.1.1986 ja niitä ehdotetaan sovellettaviksi luovutuksissa, jotka tapahtuvat vuosina 1986-1988.

ELÄKETURVAKESKUS

LIITE

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Vuoden 1974 alusta ovat maatalousyrittäjien eläkelakiin sisältyneet säännökset sukupolvenvaihdoseläkkeestä. Nämä säännökset ovat määräaikaisia. Niitä sovelletaan luovutuksiin, jotka ovat tapahtuneet vuosina 1974—1985. Tässä esityksessä ehdotetaan sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän jatkamista vuoden 1988 loppuun.

Sukupolvenvaihdoseläkkeen pääpiirteet säilyivät ennallaan. Esityksessä ehdotetaan selvennettäväksi eräitä luovuttajaa ja viljelmän jatkamiskelpoisuutta koskevia säännöksiä. Muun muassa on täsmennetty säännöstä siitä, milloin maatalousyrittäjän on katsottava saaneen maatalousyrittäjien eläkelain mukaisesta yrittäjätoiminnasta toimeentulostaan ainakin puolet. Jatkamiskelpoisuus määriteltäisiin yhdenmukaisesti sukupolvenvaihdos- ja luopumiseläkejärjestelmässä. Luovutuksen kohteeksi hyväksyttävän viljelmän tulisi olla jatkamiskelpoinen paitsi luovutushetkellä myös ainakin viimeisen vuoden ennen viljelmän luovutusta. Eläkkeen saamisen alaikäraajat säilyisivät ennallaan. Samoin niin sanottu uinuva elä-

keoikeus säilyisi ennallaan. Eläkkeen saamiseen vaikuttavana luovuttajan varallisuutena ei otettaisi huomioon maatalousyrittäjän tai hänen puolisonsa asuntotonttia, jolla on maatalousyrittäjän asunto. Eläkeoikeutta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin niin, että sukupolvenvaihdoseläkkeen esteenä olisi kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ohella myös saman lain mukainen työttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke ja varhennettu vanhuuseläke. Esityksessä on myös tarkennettu luovutuksensaajaa koskevia säännöksiä. Hänen on oltava terveydentilansa puolesta sopiva jatkamaan viljelmän hoitoa ja hänen on asuttava viljelmällä.

Esityksestä arvioidaan aiheutuvan vuonna 1986 noin 15 miljoonan markan lisäkustannukset.

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää koskeva muutos on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivästä tammikuuta 1986 ja järjestelmää ehdotetaan sovellettavaksi luovutuksissa, jotka tapahtuvat vuosina 1986—1988.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Järjestelmän jatkaminen

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmä liitettiin maatalousyrittäjien eläkejärjestelmään vuoden 1974 alusta maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) muuttamisesta annetulla lailla (219/74). Tätä lakia sovellettiin viljelmien luovutuksiin, jotka

tapahtuivat vuosina 1974—1976. Sen jälkeen järjestelmän voimassaoloa on jatkettu koskemaan ensin ennen vuotta 1981 tapahtuneita luovutuksia (20/77) ja sittemmin ennen vuotta 1986 tapahtuneita luovutuksia (837/80).

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän eräänä tarkoituksena on sukupolvenvaihdoksia edistämällä korjata viljelijäväestön epäedullista ikärakennetta. Järjestelmällä pyritään myös siihen, että jatkamiskelpoisten maatalousyrittäjien vähe-

neminen ei jatkuisi nykyisen suuruisena. Tämä edellyttää, että elinkeinon on tulossa riittävästi nuoria yrittäjiä, jotka kykenevät jatkamaan ja kehittämään yrityksiä. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmällä pyritään myös siihen, että viljelijälä olisi mahdollisimman hyvä joko koulutukseen tai kokemukseen perustuva ammattitaito.

Vuoden 1984 loppuun mennessä on järjestelmän tuella siirtynyt sukupolvenvaihdoseläkkeelle

18 116 maatalousyrittäjää 13 103 viljelmältä. Keskimäärin luovutetulla viljelmällä on ollut peltoa 15.9 hehtaaria ja metsää 40.9 hehtaaria.

Seuraavasta taulukosta käy ilmi viljelmien lukumäärä, luovutetun pellon ja metsän ala sekä järjestelmästä aiheutuneet kustannukset vuosina 1974—1984.

Vuosi	Viljelmät	Luovutettu peltoa ha		Luovutettu metsämaata ha		Kustannukset milj. mk
		Yhteensä	Keskim./viljelmä	Yhteensä	Keskim./viljelmä	
1974	16	225	14.1	507	31.7	0.01
1975	1 297	20 004	15.4	49 406	38.1	7.9
1976	1 119	17 055	15.2	43 611	39.0	18.5
1977	567	8 717	15.4	22 936	40.5	22.9
1978	970	15 604	16.1	39 834	41.1	30.7
1979	927	14 543	15.7	38 548	41.8	39.3
1980	1 492	23 885	16.0	59 004	39.5	55.9
1981	1 545	25 117	16.3	64 898	42.0	78.4
1982	1 576	24 983	15.9	65 741	41.7	103.3
1983	1 909	30 268	15.9	81 564	42.7	134.3
1984	1 685	27 782	16.5	70 506	41.8	168.8
	13 103	208 183	15.9	536 555	40.9	

Vuonna 1984 oli eläkkeen alkaessa miespuolinen luovuttaja keskimäärin 58,7 vuotias, naispuolinen luovuttaja 58,2 vuotias ja luovutuksen saaja 28,2 vuotias. Luovutuksensaajien keski-ikä on ollut useita vuosia alempi niillä viljelmissä, jotka ovat kuuluneet sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän piiriin verrattuna niihin viljelmiin, joihin järjestelmää ei ole sovellettu.

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmä on osa selaista erityistä eläketurvaa, jossa on annettu mahdollisuus jäädä eläkkeelle yleistä eläkeikää alhaisemmasta ajankohdasta. Kysymys näistä varhaiseläkejärjestelyistä on ollut esillä niin sanottua joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskevan lainsäädännön yhteydessä (hall. es. 85/1985 vp., lait 665—674/85). Joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskeva lainsäädäntö käsittää yksilöllisen varhaiseläkkeen 55 vuotta täyträneille ja varhennetun vanhuuseläkkeen 60 vuotta täyträneille. Tarkoitus on myös, että järjestelmään sisältyisi osa-aikaeläke vuoden 1987 alusta. Hallituksen esityksessä joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskeviksi laeiksi todettiin, että yksilöllinen varhaiseläke tarjoaa myös maatalousväestölle mahdollisuuden jäädä eläkkeelle 55 vuoden iästä lähtien. Maatalousväestön ikärakenne huomioon ottaen on pidettävä kui-

tenkin perusteltuna, että sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen ikäraja säilytetään edelleen 55 vuotena seuraavan kolmen vuoden aikana.

Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista, että sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää jatketaan nykyisessä muodossaan vielä seuraavat kolme vuotta. Tänä aikana saadaan kokemuksesta tietoa siitä, millaisia mahdollisuuksia joustava eläkeikäjärjestely antaa viljelijäväestölle siirtyä eläkkeelle ennen varsinaista eläkeikää. Tämän vuoksi suuret rakenteelliset muutokset sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmään eivät ole tarkoituksenmukaisia.

## 1.2. Eläkeikärajat

Maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että maatalousyrittäjä on luovutuksen tapahtuessa täyttänyt 60 vuotta tai, jos kysymyksessä on naispuolinen eläkkeensaaja, 55 vuotta. Sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen alaikärajan väliaikaisesta alentamisesta annetussa laissa (443/78) kuitenkin säädettiin, että miespuolisen maatalousyrittäjän

alaikäraja on 60 vuoden asemesta 58 vuotta. Tätä lakia sovellettiin vuosien 1978 ja 1979 aikana tapahtuneisiin luovutuksiin.

Maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta annetulla lailla (918/79) lisättiin mainittuun pykälään uusi 4 momentti, jonka mukaan oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen on vuonna 1925 ja sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä. Käytännössä tämä merkitsi sitä, että maatalousyrittäjä voi luopua viljelmästäan aikaisintaan sinä vuonna, jona hän täytti 55 vuotta. Tätä lakia sovellettiin, jos luopuminen tapahtui vuoden 1980 aikana. Vastaava alaikäraja säilytettiin vuonna 1981.

Vuodesta 1981 alkaen on oikeus eläkkeeseen tietyinä vuosina syntyneellä naispuolisella maatalousyrittäjällä, jonka puoliso on sukupolvenvaihdoseläkkeeseen oikeutettu. Tällaisessa niin sanotun uinuvan eläkeoikeuden tapauksessa aletaan eläkettä kuitenkin maksaa vaimolle vasta sen jälkeen, kun hän saavuttaa naispuolisia eläkkeenhakijoita yleensä koskevan alaikärajan, 55 vuotta. Tämän mukaisesti vuonna 1981 oli oikeus eläkkeeseen vuonna 1927—1930 syntyneellä naispuolisella maatalousyrittäjällä, jonka mieskin oli sukupolvenvaihdoseläkkeeseen oikeutettu.

Vuonna 1985 on oikeus sukupolvenvaihdoseläkkeeseen vuonna 1930 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä. Tänä vuonna uinuva eläkeoikeus on säädetty koskemaan myös miespuolista maatalousyrittäjää, jos hänen puolisonsa on sukupolvenvaihdoseläkkeeseen oikeutettu (49/85). Siten uinuva eläkeoikeus on sellaisella vuonna 1931—1934 syntyneellä maatalousyrittäjällä, jonka vuonna 1930 tai tätä aikaisemmin syntynyt puoliso on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen.

Kuten edellä on mainittu, myös sukupolvenvaihdoseläkkeen ikäraajat olivat esillä joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskevan lainsäädännön yhteydessä. Tällöin todettiin, että sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen ikäraja pidetään edelleen 55 vuotena seuraavan kolmen vuoden aikana. Tänä aikana hallitus selvittää, miten sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen alaikäraajat tulisivat myöhemmin määräytyvän.

Tämän mukaisesti ehdotetaan sukupolvenvaihdoseläkkeen saamista koskevaksi alaikärajaksi lain voimassaoloajaksi 55 vuotta. Uinuva eläkeoikeus olisi kuten aikaisemminkin sellaisella puolisoaan nuoremalla maatalousyrittäjällä, jonka puoliso on jo saavuttanut edellä tarkoitettun ikärajan ja on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen.

Alaikärajat määriteltäisiin nykyiseen tapaan syntymävuosien perusteella.

### 1.3. Eläkkeen saamisen muita edellytyksiä

Maatalousyrittäjien eläkelain voimassa olevan 6 a §:n mukaan luovuttajan on täytynyt saada vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen luovutusta mainitun lain mukaisesta yrittäjätoiminnasta toimeentulostaan ainakin puolet. Säännöksen tarkoituksena on, että sukupolvenvaihdoseläkettä ei myönnetä sellaisille henkilöille, joita ei voida pitää asiallisesti ortaan päätoimisina maanviljelijöinä. Tulovertailu tehdään viiden vuoden ajalta, jotta olosuhteiden satunnaiset muutokset eivät vaikuta eläkeoikeuteen. Käytännössä eläkehakemuksia on kuitenkin jouduttu hylkäämään sen vuoksi, että tarkastelujaksoon on sisältynyt useampia huonoja satovuosia, jolloin maatalouden tulot ovat saattaneet jäädä tavallista vähäisemmiksi ja muita tuloja pienemmiksi. Myös eräissä kuolinpesää koskevissa tapauksissa säännös on osoittautunut kohtuuttomaksi. Tämän korjaamiseksi ehdotetaan 6 a §:ää muutettavaksi. Toimeentuloa koskeva vaatimus toteutuisi myös silloin kun luovuttaja saa tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta edellä mainittuna aikana toimeentulostaan vähemmän kuin puolet, mutta hän sellaisena vuotena, jona hänen toimeentulostaan on kertynyt tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta vähemmän kuin puolet, on saanut muualta tuloa enintään lain 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa säädetyn vuositulon vähimmäismäärä kerrottuna seitsemällä eli vuoden 1985 tasossa 19 330 markkaa.

Luovuttajalla ei olisi oikeutta eläkkeeseen, jos hän saa luovutuksen tapahtuessa kansaneläkelain (347/56) mukaista työttömyyseläkettä, yksilöllistä vanhaiseläkettä, toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä. Tällöin hän saa tavallisesti myös vastaavaa maatalousyrittäjien eläkelain mukaista eläkettä, joka yhdessä kansaneläkkeen kanssa merkitsee sukupolvenvaihdoseläkkeen suuruista eläkettä.

Nykyisin vain toistaiseksi myönnetty kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke estää sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen. Perusteluna työttömyyseläkkeen säätämiseksi sukupolvenvaihdoseläkettä estäväksi eläkkeeksi on, että vuoden 1985 alusta työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi eikä määräjäksi kuten aikaisemmin.

Yksilöllinen vanhaiseläke ja varhennettu vanhuuseläke ovat osa vuoden 1986 alusta voimaan-

tulevaksi tarkoitettua joustavaa eläkeikäjärjestelyä. Yksilöllinen varhaiseläke on uusi muoto työkyvyttömyyseläkettä. Varhennettua vanhuuseläkettä pidetään vanhuuseläkkeenä. Näin ollen tällaiset eläkkeet estäisivät sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen.

Ratkaistaessa luovuttajan oikeutta sukupolvenvaihdoseläkkeeseen kiinnitetään huomiota luovuttajan varallisuuteen. Tällöin otetaan huomioon maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 1 momentin 4 kohdan b alakohdan mukaan maatalousyrittäjän tai hänen aviopuolisonsa muu kuin luovutettavaan viljelmään kuuluva maatila tai muu kiinteistö. Varallisuutena ei oteta saman momentin 4 kohdan c alakohdan mukaan huomioon maatalousyrittäjän tai hänen aviopuolisonsa asunto-osakkeita, jos ne oikeuttavat maatalousyrittäjän tai hänen perheensä vakinaiseksi asunnoksi tarkoitettua huoneiston hallintaan. On esiintynyt tapauksia, joissa luovuttajalle on varattu asunnoksi tilan ulkopuolella oleva omakotitalo. Voimassa olevan lain mukaan omakotitalo tontteineen otetaan huomioon varallisuusarvostelussa. Vastaisen asumistavan ei kuitenkaan tulisi vaikuttaa eläkeoikeuteen. Tähän liittyen ehdotetaan, että maatalousyrittäjän tai hänen puolisonsa asuntotonttia ei huomioitaisi lain 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuna varallisuutena, jos asuntotontilla sijaitsee maatalousyrittäjän asunto.

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmä koskee viljelmiä, joiden käyttäminen maataloustuotannossa voidaan tulevaisuudessakin katsoa olevan tarkoituksenmukaista. Maatalousyrittäjien eläkelain 6 b §:n 1 momentissa on määritelty jatkamiskelpoinen viljelmän vähimmäispeltoala porrastamalla se maatilalain (188/77) vyöhykkeiden mukaan. Samassa pykälässä on määritelty viljelmän metsän vähimmäistuotto. Maatilan jatkamiskelpoisuudella on merkitystä myös luopumiseläkejärjestelmässä, jonka tarkoituksena on edistää jatkamiskelpoisten maatilojen muodostumista. Johdonmukaista olisi, että jatkamiskelpoisuus arvioitaisiin kumpaakin lakia sovellettaessa samoilla perusteilla. Tällä hetkellä jatkamiskelpoisen maatilan kokoa ja metsäntuottoa koskevat vaatimukset eroavat sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän jatkamiskelpoisuusvaatimuksista siltä osin kuin on kysymys Lapin läänin pohjoisimmista kunnista eli Enontekiön, Inarin, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Sallan, Savukosken, Sodankylän ja Utsjoen kunnasta sekä saaristokunnista Houskari ja Inio. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmässä jatkamiskelpoisuus edellyttää, että maa-

tilalla on näissä kunnissa yleensä peltoa 5 hehtaaria ja että metsäntuotto säännönmukaisessa kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Luopumiseläkejärjestelmässä maatila on näissä kunnissa jatkamiskelpoinen, jos sillä on peltoa vähintään 4 hehtaaria. Koska tällaisen eroavaisuuden säilyttäminen ei ole tarkoituksenmukaista, ehdotetaan, että järjestelmät saatetaan yhdenmukaisiksi viljelmän jatkamiskelpoisuutta koskevan vaatimuksen osalta.

Lain 6 b §:n 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan luovutettavan viljelmän tulisi olla jatkamiskelpoinen sekä luovutushetkellä että vähintään vuotta ennen luovutushetkeä. Näin suhteellisen lyhyenä aikana ennen luovutushetkeä viljelmään hankitut alueet eivät vaikuttaisi eläkeoikeuden saamiseen.

Maatalousyrittäjien eläkelain sukupolvenvaihdoseläkesäännökset ja maatilalaki edellyttävät pääsääntöisesti, että luovutettavaa viljelmää samoin kuin lainoituksen kohteena olevaa maatilaa ei ole pirstottu. Molempiin lakeihin sisältyvät myös säännökset siitä, missä määrin pirstomattomuusperiaatteesta voidaan poiketa. Jotta yhdenmukaisuus säilyisi myös vastaisuudessa, tulisi maatalousyrittäjien eläkelain 6 b §:n 6 momenttia muuttaa niin, että siinä viitattaisiin maatilalain pirstomista koskeviin säännöksiin. Muutos olisi tekninen.

Lain 6 b §:n 8 momentin ensimmäinen virke ehdotetaan poistettavaksi, koska sillä ei ole ollut käytännön merkitystä ratkaistaessa luovuttajan oikeutta sukupolvenvaihdoseläkkeeseen.

#### 1.4. Eläkkeen maksaminen

Sukupolvenvaihdoseläkettä suoritetaan maatalousyrittäjien eläkelain 6 d §:n 1 momentin mukaan viljelmän hallinnan siirtymistä seuraavan kuukauden alusta, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Eläkkeen saamisen on katsottu edellyttävän hallinnan siirtymisen lisäksi, että luovuttaja on lopettanut maatalouden harjoittamisen omaan lukuunsa ja että luovutuksensaaja on alkanut rättyä kaikilta osin lain 6 f §:n 2 momentissa tarkoitettua sitoumustaan. Eläkkeen alkaminen ehdotetaan säänneltäväksi nykyistä täsmällisemmin, koska on muun muassa osoittautunut, että luovuttajat joissakin tapauksissa jatkavat karjanhoitoa omaan lukuunsa viljelmän hallinnan siirtymisen jälkeen. Sen vuoksi ehdotetaan edellä mainitussa 6 d §:n

1 momentissa nimenomaisesti säädettäväksi, että sukupolvenvaihdoseläkettä suoritetaan viljelmän hallinnan siirtymisestä, ei kuitenkaan ennen kuin eläkkeensaaja on lopettanut maatalouden harjoittamisen ja luovutuksensaaja on alkanut täyttää 6 f §:ssä tarkoitettua sitoumustaan ja ettei eläkettä maksera vajaalta kalenterikuukaudelta.

Sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa on voimassa olevan lain mukaan yhtä suuri kuin kansaneläkkeen pohjaosan ja yksinäiselle henkilölle toisessa kuntaryhmässä maksettavan kansaneläkkeen lisäosan yhteenlaskettu määrä sukupolvenvaihdoseläkkeen alkamisvuoden ensimmäisenä päivänä. Kansaneläkkeen lisäosaan vaikuttavana etuutena otetaan tällöin huomioon ainoastaan sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä kansaneläkelain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetään kansaneläkelain mukainen eläke, joka voi olla työttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työkyvyttömyyseläke tai varhennettu vanhuuseläke, lakkautetaan sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa. Sitä vastoin pelkästään vastaavan työeläkkeen saaminen ei lakkauta sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosaa. Tästä saattaa joissakin tapauksissa olla seurauksena, että maatalousyrittäjä jättää hakematta kansaneläkettä, jos hänelle on myönnetty sekä sukupolvenvaihdoseläke että työeläke, koska työeläke vaikuttaa kansaneläkkeen lisäosan suuruuteen, mutta ei sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosaan. Sen vuoksi ehdotetaan maatalousyrittäjien eläkelain 6 d §:n 3 momentissa säädettäväksi, että sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa lakkautetaan, jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetään työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa (235/83) tarkoitettu eläke. Sukupolvenvaihdoseläkkeen saaja voisi tällöin hakea kansaneläkelain mukaisesti määrättyvän kansaneläkkeen.

### 1.5. Luovutuksensaaja

Luovutuksensaajan henkilökohtaisista ominaisuuksista on säädetty maatalousyrittäjien eläkelain 6 b §:n 7 momentissa. Tällaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia ovat muun muassa ikä ja ammattitaito. Lisäksi mainitaan "muut ominaisuudet". Näihin ei ole nimenomaisesti sisällytetty terveydentilaa. Luovutuksensaajan terveydentilan tulee olla sellainen, että hän pystyy itse osallistumaan tilan viljelyyn. Tilan koko, töihin osallistuvien lukumäärä ja tilan tuotantosuunta vaikuttavat kuitenkin siihen, voidaanko erilaisista

terveydellisistä häiriöistä kärsivää henkilöä hyväksyä luovutuksensaajaksi. Lain 6 b §:n 7 momenttiin ehdotetaan otettavaksi maininta luovutuksensaajan terveydentilasta.

Voimassa olevan lain mukaan luovutuksensaajan on sitouduttava pitämään luovutettava viljelämä pirstomattomana omistuksessaan sekä viljelmällä tai sen välittömässä läheisyydessä asuen ja itse työhön osallituen harjoittamaan sillä maataloutta vähintään viiden vuoden ajan eläkkeen alkamisesta. Tätä säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että luovutuksensaajan on asuttava maatilalla. Tällä pyritään siihen, että luovutuksensaaja harjoittaisi maataloutta tilalta käsin eikä esimerkiksi läheisestä kerrostalosta. Jos luovutuksensaajia on useampia kuin yksi, eivätkä nämä ole keskenään aviopuolisoita, ei ole tarkoituksenmukaista vaatia, että kaikki luovutuksensaajat asuvat viljelmällä. Sen vuoksi lain 6 f §:n 2 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että edellä mainitussa tapauksessa katsottaisiin luovutuksensaajien täyttävän sitoumuksessa olevan maatilalla asumista koskevan ehdon, jos yksi luovutuksensaajista asuu viljelmällä ja muut luovutuksensaajat sellaisella etäisyydellä viljelmästä, että heillä on mahdollisuus täyttää työhön osallistumista koskeva velvoite.

### 1.6. Maatalousviranomaisen lausunnon sitovuus

Maatalousyrittäjien eläkelain voimassa olevan 6 e §:n 1 momentin mukaan maatilahallituksen on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä, onko viljelmää pidettävä jatkamiskelpoisena ja onko luovuttajalla oikeus maatilalain mukaiseen lainaan sekä onko hänellä katsottava olevan oikeus pidättää viljelmästä 6 b §:n 5 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu alue. Samoin maatilahallituksen on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä, onko viljelmää pirstottu 6 b §:n 6 momentissa mainitulla tavalla ja täyttääkö luovutuksensaaja sanotun pykälän 7 momentissa tarkoitettut edellytykset. Lausunnon antaminen edellä mainituissa asioissa kuuluu 6 e §:n 2 momentin mukaan maatalouspiirin maataloustoimistolle niissä tapauksissa, joiden osalta maatilahallitus on niin päättänyt. Eläkelaitoksella ei ole oikeutta poiketa eläkeasiassa ratkaisussaan maatilahallituksen tai maataloustoimiston lausunnonsta siltä osin kuin se koskee 6 e §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä.

Lain 6 e §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että maatalouspiirin maataloustoimisto antaa ensisijaisesti lausunnon kaikista eläkkeen saamisen edellytyksistä. Ainoastaan, jos maataloustoimisto karsoo, etteivät ne eläkkeen saamisen ehdot täyty, joista maatalousviranomaiset antavat eläkelaitosta sitovan lausunnon, tai jos maatilahallitus on tiettyjen tapausryhmien osalta päättänyt itse käsitellä asian, antaa lausunnon eläkelaitokselle maatilahallitus. Lain 6 e § on sanonnallisesti muutettu vastaamaan maatalousviranomaisten lausunnonantomenettelyä. Lakitekniisen selkeyden takia säännöksessä todetaan, että myöskään muutoksenhaakuelimillä, eläkelautakunnalla ja vakuutus-oikeudella, ei ole oikeutta poiketa ratkaisussaan siitä osasta maatalousviranomaisten lausuntoa, joka sitoo eläkelaitosta.

Lakitekniisenä tarkistuksena ehdotetaan säännökseen lisättäväksi, että maatalouspiirin maataloustoimistolle kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella.

## 2. Asian valmistelu

Kysymystä sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän jatkamisesta on tutkittu luopumis- ja sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmien kehittämistoimikunnan mietinnössä (komiteamietintö 1985: 30). Esityksessä on soveltuvin osin otettu huomioon mietinnössä esitetyt kannanotot. Ehdotuksessa ei ole siten toteutettu toimikunnan kannanottoja sellaisenaan, vaan sukupolvenvaihdos-

eläkejärjestelmä on pyritty pitämään eräitä pääosin teknisiä parannuksia lukuun ottamatta entisen kaltaisena. Sukupolvenvaihdoseläkkeen ikärajan osalta on otettu huomioon hallituksen esitykseen joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskeviksi laeiksi sisältyvä maininta, jonka mukaan on perusteltua, että sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen ikäraja pidetään 55 vuotena seuraavan kolmen vuoden aikana.

## 3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen merkittävimmät taloudelliset vaikutukset aiheutuisivat siitä, että sukupolvenvaihdoseläkettä koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös vuosina 1986—1988 tapahtuviin viljelmänluovutuksiin. Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän jatkamisesta aiheutuvat kustannukset ehdotetaan katettaviksi kuten nykyisin, maatalousyrittäjien eläkejärjestelmän ja valtion varoista. Rahoituksen rakennetta ei ehdoteta muutettavaksi.

Eläkemenojen kasvu- ja vakuutusmaksutuloarvojen kehityksen perusteella on ilmeistä, että sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän jatkamisesta aiheutuvat lisäkustannukset tulevat valtion kustannettaviksi.

Seuraavassa taulukossa on esitetty järjestelmää varten valtiolle aiheutuvat kustannukset (sarake 1), järjestelmän ehdotetusta jatkamisesta aiheutuvat lisäkustannukset (sarake 2) sekä näistä muodostuvat kokonaiskustannukset (sarake 3). Kustannukset on arvioitu vuoden 1985 tasossa.

Vuosi	1. milj. mk	2. milj. mk	3. milj. mk
1986 .....	229	15	244
1987 .....	206	66	272
1988 .....	181	112	293
1989 .....	156	149	305
1990 .....	131	143	274
1995 .....	22	90	112
2000 .....	—	5	5

Kustannuksia arvioitaessa ei ole otettu huomioon sitä, että ilman sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää osa luopujista siirtyisi työkyvyttömyyseläkkeelle tai yksilölliselle varhaiseläkkeelle, eikä sitä, että saaja kartuttaa työeläkeoikeuttaan sukupolvenvaihdoseläkettä saadessaan.

## 4. Voimaantulo

Esitykseen sisältyvät lainmuutokset on tarkoitus saartaa voimaan 1 päivästä tammikuuta 1986. Niitä sovellettaisiin tapauksiin, joissa viljelmän luovutus tapahtuu tai etukäteispäätös annetaan

vuonna 1986 tai sen jälkeen, mutta ennen vuotta 1989.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

## Laki

### maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta, 4 kohdan b alakohta ja 5 kohta sekä 4 momentti, 6 b §:n 1, 3 ja 6—8 momentti, 6 d §:n 1 ja 3 momentti, 6 e § sekä 6 f §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 a §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta sekä 6 f §:n 2 momentti 29 päivänä huhtikuuta 1980 annetussa laissa (294/80), 6 a §:n 1 momentin johdantokappale, 4 kohdan b alakohta ja 5 kohta sekä 6 b §:n 1, 3, 7 ja 8 momentti 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (837/80), 6 a §:n 4 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (49/85), 6 b §:n 6 momentti 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (106/83), 6 d §:n 1 ja 3 momentti 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (110/82) sekä 6 e § muutettuna 15 päivänä maaliskuuta 1974, 13 päivänä kesäkuuta 1975 ja 21 päivänä toukokuuta 1976 annetuilla laeilla (219/74, 428/75 ja 414/76) sekä mainitulla 19 päivänä joulukuuta 1980 annetulla lailla, näin kuuluviksi:

#### 6 a §

Jos maatalousyrittäjä luovuttaa jatkamiskelpoiseksi katsottavan, kokonaan tai osaksi, kuitenkin vähintään neljäsosalta, omistamansa viljelmän, joka ei ole olennaisesti suurempi kuin maatalaissa (188/77) tarkoitettu perhevilmelmä, 6 b §:ssä tarkoitetulle luovutuksensaajalle ja pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamiseen, on hänellä oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä edellyttäen:

1) että hän vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen luovutusta on:

a) viljelmällä asuen harjoittanut maataloutta 1 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla; ja

b) saanut tässä laissa tarkoitetusta yrittäjätoiminnasta ottaen huomioon sen laatu ja laajuus toimeentulostaan ainakin puolet tai, jos näin ei ole tapahtunut, sellaisena vuotena, jona hänen toimeentulostaan on kertynyt tässä laissa tarkoitetusta yrittäjätoiminnasta vähemmän kuin puolet, hänen muut kuin tästä yrittäjätoiminnasta saamansa tulot eivät samana vuotena ole ylittäneet

1 §:n 3 momentin 2 kohdassa säädetyn vuositulon vähimmäismäärää kerrottuna luvulla 7;

3) että hän luovutuksen tapahtuessa ei saa kansaneläkelain (347/56) mukaista työttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä, toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä;

4) että hänelle voitaisiin myöntää maatilalain mukaista lainaa ottamalla kohtuullisen käyvän hinnan mukaisesti varallisuutena huomioon:

b) maatalousyrittäjän tai hänen aviopuolisonsa muu kuin luovutettavaan viljelmään kuuluva maatila tai muu kiinteistö, ei kuitenkaan asuntontonttia, jolla on maatalousyrittäjän asunto; ja

5) että hän on luovuttanut viljelmän vuoden 1973 jälkeen mutta ennen vuotta 1989.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä olevasta alaikäraajasta, on myös sel-

laisella vuonna 1931 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä, joka sanotussa momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä. Vastaava oikeus on myös sellaisella vuonna 1932—1935 syntyneellä maatalousyrittäjällä, jonka aviopuolisokin on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen, kuitenkin siten, että eläkettä ei makseta ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä. Luovutuksen tapahtuessa vuonna 1987 sovelletaan vuosiluvun 1931 sijasta vuosilukua 1932 sekä vuosilukujen 1932—1935 sijasta vuosilukuja 1933—1936 ja luovutuksen tapahtuessa vuonna 1988 vuosiluvut ovat vastaavasti 1933 ja 1934—1937.

#### 6 b §

Jatkamiskelpoisena pidetään viljelmää, jos sillä on peltoa viljelmän sijaitessa maatilalain 67 §:ssä mainitulla ensimmäisellä tai toisella vyöhykkeellä taikka Ahvenanmaan maakunnassa 5 hehtaaria, sen sijaitessa mainitussa pykälässä tarkoitettulla kolmannella vyöhykkeellä 6 hehtaaria ja neljännellä 8 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että metsän tuotto verotuksessa noudatettavien perusteiden mukaan säännönmukaisessa kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Jos viljelmällä on peltoa tai metsämaata edellä mainittua määrää vähemmän, pelto ja metsämaa voivat korvata toisiaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Enontekiön, Inarin, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Sallan, Savukosken, Sodankylän, Utsjoen, Houtskararin tai Inön kunnissa sijaitsevaa viljelmää pidetään kuitenkin jatkamiskelpoisena, kun sillä on peltoa 4 hehtaaria. Lisäksi viljelmän rakennusten tulee täyttää kooltaan ja kunnoltaan maatilahallituksen asettamat vaatimukset.

Luovutettavan viljelmän on oltava jatkamiskelpoinen luovutushetkellä ja ainakin viimeisen vuoden sitä ennen. Viljelmän jatkamiskelpoisuutta harkittaessa otetaan myös huomioon sellainen ammattimainen kalastustoiminta ja porotalous, josta luovutaan luovutuksensaajan hyväksi samalla kertaa kuin viljelmästä, sekä luovutuksensaajan tai hänen aviopuolionsa ainakin yhden vuoden ennen luovutushetkeä omistama viljelmä, joka maatilalain mukaisesti soveltuu luovutuksen kohteena olevaan viljelmään lisäalueeksi.

Oikeutta sukupolvenvaihdoseläkkeeseen ei ole, jos luovutettava viljelmä on pirstorttu siten, että luovutuksensaaja ei voisi maatilalain 4 ja 5 §:n

säännökset huomioon ottaen saada maatilalain mukaista lainaa.

Luovutuksensaajan tulee olla luovuttajan tai tämän aviopuolison rintaperillinen, joka ikänsä, terveydentilansa, ammattitaitonsa ja muiden ominaisuuksiensa puolesta voidaan katsoa sopivaksi harjoittamaan maatilataloutta viljelmällä. Jollei tällaista sukulaista ole tai tämä ei muusta syystä tule luovutuksensaajana kysymykseen, voidaan luovutuksensaajaksi hyväksyä edellä mainitut vaatimukset täyttävä muu henkilö. Luovutuksensaajaksi ei kuitenkaan hyväksytä henkilöä, joka ammattinsa, muun varallisuutensa kuin luovutettavan viljelmän tai tulojensa puolesta ei voi saada maatilalain mukaista sisarusuustlainaa.

Määriteltäessä 5 momentissa ja 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja omistusosuuksia ei viljelmään katsota kuuluvaksi aluetta, jonka luovutuksensaaja omistaa yksin tai yhdessä muun henkilön kuin luopujan tai tämän aviopuolison kanssa ja joka ei ole aikaisemmin ollut luopujan tai tämän aviopuolison omistuksessa.

#### 6 d §

Sukupolvenvaihdoseläkettä suoritetaan viljelmän hallinnan siirtymisestä, ei kuitenkaan ennen kuin eläkkeensaaja on lopettanut maatalouden harjoittamisen ja luovutuksensaaja on alkanut täyttää 6 f §:ssä tarkoitettua sitoumustaan. Eläkettä ei kuitenkaan makseta vuotta pitemmältä ajalta ennen eläkkeen hakemista eikä vajaalta kalenterikuukaudelta. Eläkkeensaajan täyttäessä 65 vuotta lakkaa sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa ja perusmäärä muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetään kansaneläkelain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten mukainen työttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työkyvyttömyyseläke tai varhennettu vanhuuseläke, sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa lakkautetaan lähinnä seuraavasta mahdollisesta eräntymispäivästä sen jälkeen, kun ilmoitus eläkkeen myöntämisestä on saapunut eläkelaitokselle. Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetty edellä tarkoitettu eläke lakkaa, aloitetaan täydennysosan maksaminen uudelleen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

## 6 e §

Maatalouspiirin maataloustoimiston on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä,

1) onko 6 a §:ssä tarkoitettua viljelmää pidettävä sellaisena jatkamiskelpoisena viljelmänä, joka ei ole perheviljelmää olennaisesti suurempi, ja onko luovuttaja 6 a §:n 1 momentin 4 kohdassa mainituin edellytyksin oikeutettu maatilalain mukaiseen lainaan;

2) onko luovuttajalla katsottava olevan oikeus pidättää viljelmästä 6 b §:n 5 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu alue, onko viljelmää 6 b §:n 6 momentissa mainituin tavoin pirstottu ja täytetäänkö luovutuksensaaja sanonun pykälän 7 momentissa tarkoitettur edellytykset; sekä

3) ovatko muutkin 6 a ja 6 b §:ssä säädettyt sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytykset olemassa.

Jos maataloustoimisto katsoo, ettei 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä ole olemassa tai jos maatilahallitus on tiettyjen tapausryhmien osalta niin päättänyt, antaa lausunnon eläkelaitokselle maatilahallitus. Eläkelaitoksella, eläkelautakunnalla ja vakuutusosastoilla ei ole oikeutta poiketa ratkaisussaan maataloustoimiston tai maatilahallituksen lausunnosta siltä osin kuin se koskee 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä.

Tämän lain mukaan maataloustoimistolle ja maatilahallitukselle kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asteuksella.

Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 1985

Tasavallan Presidentti

## 6 f §

Haettaessa sukupolvenvaihdoseläkettä on eläkehakemukseen liitettävä luovutuksensaajan sitoumus, jossa hän velvoittautuu, mikäli eläke myönnetään, pitämään luovutetun viljelmän pirstomattomana omistuksessaan sekä viljelmällä asuen ja itse työhön osallistuen harjoittamaan sillä maataloutta vähintään viiden vuoden ajan eläkkeen alkamisesta. Jos luovutuksensaajia on useampia kuin yksi ja nämä eivät ole aviopuolisoita, katsotaan heidän täyttävän asumista koskevan ehdon, jos yksi luovutuksensaajista asuu viljelmällä ja muut luovutuksensaajat sellaisella etäisyydellä siitä, että heillä on mahdollisuus osallistua viljelmän työhön. Luovutuksensaajalla on oikeus keskeyttää sitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuutensa suorittamisen, maataloudellisten ammattiopintojen tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi. Tällaisen esteen kestäessä vuotta pitemmän ajan eläkelaitoksen on pidennettävä sitoumusaikaa vastaavalla ajalla, jollei luovutuksensaaja osoita, että hän itse, hänen aviopuolisonsa tai toinen luovutuksensaaja täyttää sitoumuksen velvoitteet.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

Tätä lakia, lukuunottamatta 6 d §:n 3 momenttia ja 6 e §:ää, sovelletaan vain tapauksiin, joissa viljelmän luovutus tapahtuu tai maatalousyrittäjien eläkelain 6 g §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös eläkkeen perustuessa sanottuun pykälään annetaan 1 päivänä tammikuuta 1986 tai sen jälkeen mutta ennen vuotta 1989.

Ministeri

## Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta, 4 kohdan b alakohta ja 5 kohta sekä 4 momentti, 6 b §:n 1, 3 ja 6—8 momentti, 6 d §:n 1 ja 3 momentti, 6 e § sekä 6 f §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 a §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta sekä 6 f §:n 2 momentti 29 päivänä huhtikuuta 1980 annetussa laissa (294/80), 6 a §:n 1 momentin johdantokappale, 4 kohdan b alakohta ja 5 kohta sekä 6 b §:n 1, 3, 7 ja 8 momentti 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (837/80), 6 a §:n 4 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (49/85), 6 b §:n 6 momentti 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (106/83), 6 d §:n 1 ja 3 momentti 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (110/82) sekä 6 e § muutettuna 15 päivänä maaliskuuta 1974, 13 päivänä kesäkuuta 1975 ja 21 päivänä toukokuuta 1976 annetuilla laeilla (219/74, 428/75 ja 414/76) sekä mainitulla 19 päivänä joulukuuta 1980 annetulla lailla, näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

### 6 a §

Jos maatalousyrittäjä luovuttaa jatkamiskelpoiseksi katsottavan, kokonaan tai osaksi, kuitenkin vähintään neljäsosalta, omistamansa viljelmän, joka ei ole olennaisesti suurempi kuin maatalaissa (188/77) tarkoitettu perheviljelmä, 6 b §:ssä tarkoitetulle luovutuksensaajalle ja pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, on hänellä oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä edellyttäen:

1) että hän vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen luovutusta on viljelmällä asuen harjoittanut maataloutta 1 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja että hänen on sanotun ajan katsottava tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta ottaen huomioon sen laatu ja laajuus saaneen toimeentulostaan ainakin puolet;

1) että hän vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen luovutusta on

a) viljelmällä asuen harjoittanut maataloutta 1 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla; ja

b) saanut tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta ottaen huomioon sen laatu ja laajuus toimeentulostaan ainakin puolet tai, jos näin ei ole tapahtunut, sellaisena vuotena, jona hänen toimeentulostaan on kertynyt tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta vähemmän kuin puolet, hänen muut kuin tästä yrittäjätoiminnasta saamansa tulot eivät samana vuotena ole ylittäneet 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa säädetyn vuositulon vähimmäismäärää kerrottuna luvulla 7;

## Voimassa oleva laki

3) että hän luovutuksen tapahtuessa ei saa kansaneläkelain mukaista toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä; ja

4) että hänelle voitaisiin myöntää maatilalain mukaista lainaa ottamalla kohtuullisen käyvän hinnan mukaisesti varallisuutena huomioon:

b) maatalousyrittäjän tai hänen aviopuolisonsa muu kuin luovutettavaan viljelmään kuuluva maatila tai muu kiinteistö; ja

5) että hän on luovuttanut viljelmän vuoden 1973 jälkeen mutta ennen vuotta 1986.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, on myös sellaisella vuonna 1930 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä, joka sanotussa momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä. Vastaava oikeus on myös sellaisella vuonna 1931—1934 syntyneellä maatalousyrittäjällä, jonka aviopuolisokin on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen, kuitenkin siten, että eläkettä ei makseta ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä.

## 6 b §

Jatkamiskelpoisena pidetään viljelmää, jos sillä on peltoa viljelmän sijaitessa maatilalain 67 §:ssä mainitulla ensimmäisellä tai toisella vyöhykkeellä taikka Ahvenanmaan maakunnassa 5 hehtaaria, sen sijaitessa edellä tarkoitettulla kolmannella vyöhykkeellä 6 hehtaaria ja neljännellä 8 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että metsän tuotto verotuksessa noudatettavien perusteiden mukaan säännönmukaisessa kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Jos viljelmällä on peltoa tai metsämaata edellä mainittua määrää vähemmän, pelto ja metsämaa voivat korvata toisiaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Lisäksi viljelmän rakennusten tulee

## Ehdotus

3) että hän luovutuksen tapahtuessa ei saa kansaneläkelain (347/56) mukaista *työttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä*, toistaiseksi myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä *tai varhennettua vanhuuseläkettä*;

b) maatalousyrittäjän tai hänen aviopuolisonsa muu kuin luovutettavaan viljelmään kuuluva maatila tai muu kiinteistö, *ei kuitenkaan asunto-tonttia, jolla on maatalousyrittäjän asunto*; ja

5) että hän on luovuttanut viljelmän vuoden 1973 jälkeen mutta ennen vuotta 1989.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, on myös sellaisella vuonna 1931 tai sitä ennen syntyneellä maatalousyrittäjällä, joka sanotussa momentissa tarkoitettulla tavalla pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä. Vastaava oikeus on myös sellaisella vuonna 1932—1935 syntyneellä maatalousyrittäjällä, jonka aviopuolisokin on oikeutettu sukupolvenvaihdoseläkkeeseen, kuitenkin siten, että eläkettä ei makseta ajalta ennen 55 vuoden iän täyttämistä. *Luovutuksen tapahtuessa vuonna 1987 sovelletaan vuosiluvun 1931 sijasta vuosilukua 1932 sekä vuosilukujen 1932—1935 sijasta vuosilukuja 1933—1936 ja luovutuksen tapahtuessa vuonna 1988 vuosiluvut ovat vastaavasti 1933 ja 1934—1937.*

## 6 b §

Jatkamiskelpoisena pidetään viljelmää, jos sillä on peltoa viljelmän sijaitessa maatilalain 67 §:ssä mainitulla ensimmäisellä tai toisella vyöhykkeellä taikka Ahvenanmaan maakunnassa 5 hehtaaria, sen sijaitessa *mainitussa pykälässä* tarkoitettulla kolmannella vyöhykkeellä 6 hehtaaria ja neljännellä 8 hehtaaria sekä metsämaata niin paljon, että metsän tuotto verotuksessa noudatettavien perusteiden mukaan säännönmukaisessa kasvukunnossa on vähintään 85 kuutiometriä vuodessa. Jos viljelmällä on peltoa tai metsämaata edellä mainittua määrää vähemmän, pelto ja metsämaa voivat korvata toisiaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. *Enontekiön, Inarin, Kittin*

*Voimassa oleva laki*

täyttää kooltaan ja kunnoltaan maatilahallituksen asettamat vaatimukset.

Viljelmän jatkamiskelpoisuutta harkittaessa otetaan myös huomioon sellainen ammattimainen kalastustoiminta ja porotalous, josta luovutaan luovutuksensaajan hyväksi samalla kertaa kuin viljelmästä, sekä luovutuksensaajan tai hänen aviopuolisonsa ainakin yhden vuoden ennen luovutushetkeä omistama viljelmä, joka maatalain mukaisesti soveltuu luovutuksen kohteena olevaan viljelmään lisäalueeksi.

Oikeutta sukupolvenvaihdoseläkkeen saamiseen ei ole, jos luovuttaja on 1 päivänä huhtikuuta 1977 tai sen jälkeen luovuttanut viljelmästäan niin olennaisen osan, että luovutusta on pidettävä tilan pirstomisena. Oikeutta eläkkeeseen ei kuitenkaan menetetä, jos pirstomisesta on ennen viljelmän luovutusta kulunut vähintään viisi vuotta tai vähemmänkin, kun luovuttajan aviopuoliso on sittemmin kuollut ja pirstominen on johtunut pakottavista taloudellisista vaikeuksista.

Luovutuksensaajan tulee olla luovuttajan tai tämän aviopuolison rintaperillinen, joka ikänsä, ammattitaitonsa ja muiden ominaisuuksiensa puolesta voidaan katsoa sopivaksi harjoittamaan maatilataloutta viljelmällä. Jollei tällaista sukulaista ole tai tämä ei muusta syystä tule luovutuksensaajana kysymykseen, voidaan luovutuksensaajaksi hyväksyä edellä mainitut vaatimukset täyttävä muu henkilö. Luovutuksensaajaksi ei kuitenkaan hyväksytä henkilöä, joka ammattinsa, muun varallisuutensa kuin luovutettavan viljelmän tai tulojensa puolesta ei voi saada maatalain mukaista sisarosuuslainaa.

Viljelmän asuin- ja talousrakennukset voidaan ottaa huomioon eläkkeenhakijan eduksi ratkaistaessa, omistaako maatalousyrittäjä 6 a §:n 1 momentin johdantokappaleessa tarkoitetun neljännen osan tai luovutuksensaaja puolisoineen edellä 3 momentin johdantokappaleessa tarkoitetun suuremman osuuden kuin puolet viljelmästä. Edellä tarkoitettuja omistussuosuuksia määriteltäessä ei viljelmään katsota kuuluvaksi aluetta, jonka luovutuksensaaja omistaa yksin tai yhdessä muun

*Ehdotus*

län, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Sallan, Savukosken, Sodankylän, Utsjoen, Houtskarintai Inin kunnissa sijaitsevaa viljelmää pidetään kuitenkin jatkamiskelpoisena, kun sillä on peltoa 4 hehtaaria. Lisäksi viljelmän rakennusten tulee täyttää kooltaan ja kunnoltaan maatilahallituksen asettamat vaatimukset.

Luovutettavan viljelmän on oltava jatkamiskelpoinen luovutushetkellä ja ainakin viimeisen vuoden sitä ennen. Viljelmän jatkamiskelpoisuutta harkittaessa otetaan myös huomioon sellainen ammattimainen kalastustoiminta ja porotalous, josta luovutaan luovutuksensaajan hyväksi samalla kertaa kuin viljelmästä, sekä luovutuksensaajan tai hänen aviopuolisonsa ainakin yhden vuoden ennen luovutushetkeä omistama viljelmä, joka maatalain mukaisesti soveltuu luovutuksen kohteena olevaan viljelmään lisäalueeksi.

Oikeutta sukupolvenvaihdoseläkkeeseen ei ole, jos luovutettava viljelmä on pirstottu siten, että luovutuksensaaja ei voisi maatalain 4 ja 5 §:n säännökset huomioon ottaen saada maatalain mukaista lainaa.

Luovutuksensaajan tulee olla luovuttajan tai tämän aviopuolison rintaperillinen, joka ikänsä, terveydentilansa, ammattitaitonsa ja muiden ominaisuuksiensa puolesta voidaan katsoa sopivaksi harjoittamaan maatilataloutta viljelmällä. Jollei tällaista sukulaista ole tai tämä ei muusta syystä tule luovutuksensaajana kysymykseen, voidaan luovutuksensaajaksi hyväksyä edellä mainitut vaatimukset täyttävä muu henkilö. Luovutuksensaajaksi ei kuitenkaan hyväksytä henkilöä, joka ammattinsa, muun varallisuutensa kuin luovutettavan viljelmän tai tulojensa puolesta ei voi saada maatalain mukaista sisarosuuslainaa.

Määriteltäessä 5 momentissa ja 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja omistussuosuuksia ei viljelmään katsota kuuluvaksi aluetta, jonka luovutuksensaaja omistaa yksin tai yhdessä muun henkilön kuin luopujan tai tämän aviopuolison kanssa ja joka ei ole aikaisemmin ollut luopujan tai tämän aviopuolison omistuksessa.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

henkilön kuin luopujan tai tämän aviopuolison kanssa ja joka ei ole aikaisemmin ollut luopujan tai tämän aviopuolison omistuksessa.

## 6 d §

Sukupolvenvaihdoseläkettä suoritetaan viljelmän hallinnan siirtymistä seuraavan kuukauden alusta, ei kuitenkaan takaurvasti pitemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Eläkkeensaajan täyrtäessä 65 vuotta lakkaa sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa ja perusmäärä muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

-----  
 Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetään kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke, sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa lakkautetaan lähinnä seuraavasta mahdollisesta eräänymispäivästä sen jälkeen, kun ilmoitus kansaneläkkeen myöntämisestä on saapunut eläkelaitokselle. Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetty kansaneläke lakkaa, aloitetaan täydennysosan maksaminen uudelleen kansaneläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

## 6 e §

Maatilahallituksen on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä,

1) onko 6 a §:ssä tarkoitettua viljelmää pidettävä sellaisena jatkamiskelpoisena viljelmänä, joka ei ole perheviljelmää olennaisesti suurempi, ja onko luovuttaja 6 a §:n 1 momentin 4 kohdassa mainituin edellytyksin oikeutettu maatilalain mukaiseen lainaan;

2) onko luovuttajalla katsottava olevan oikeus pidättää viljelmästä 6 b §:n 5 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettu alue, onko viljelmää 6 b §:n 6 momentissa mainituin tavoin pirstottu ja täyttääkö luovutuksensaaja sanotun pykälän 7 momentissa tarkoitettut edellytykset; sekä

3) ovatko muutkin 6 a ja 6 b §:ssä säädetyt sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytykset olemassa.

## 6 d §

Sukupolvenvaihdoseläkettä suoritetaan viljelmän hallinnan siirtymisestä, ei kuitenkaan ennen kuin eläkkeensaaja on lopettanut maatalouden harjoittamisen ja luovutuksensaaja on alkanut täyttää 6 f §:ssä tarkoitettua sitoumustaan. Eläketä ei kuitenkaan makseta vuotta pitemmältä ajalta ennen eläkkeen hakemista eikä vajaalta kalenterikuukaudelta. Eläkkeensaajan täyrtäessä 65 vuotta lakkaa sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa ja perusmäärä muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

-----  
 Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetään kansaneläkelain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten mukainen työttömyyseläke, yksilöllinen varhaiseläke, työkyvyttömyyseläke tai varhennettu vanhuuseläke, sukupolvenvaihdoseläkkeen täydennysosa lakkautetaan lähinnä seuraavasta mahdollisesta eräänymispäivästä sen jälkeen, kun ilmoitus eläkkeen myöntämisestä on saapunut eläkelaitokselle. Jos sukupolvenvaihdoseläkkeen saajalle myönnetty edellä tarkoitettu eläke lakkaa, aloitetaan täydennysosan maksaminen uudelleen eläkkeen lakkaamista seuraavan kuukauden alusta.

## 6 e §

Maatalouspiirin maataloustoimiston on annettava eläkelaitokselle lausuntonsa siitä,

*Voimassa oleva laki*

*Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty, on lausunnon antaminen eläkelaitokselle sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksistä maatalouspiirin maataloustoimiston asiana niissä tapauksissa, joiden osalta maatilahallitus on niin päättänyt.* Milloin maataloustoimisto katsoo, ettei 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen edellytyksiä ole olemassa, antaa lausunnon eläkelaitokselle *kuitenkin aina* maatilahallitus. Eläkelaitoksella ei ole oikeutta poikera ratkaisussaan maatilahallituksen tai maataloustoimiston lausunnosta siltä osin kuin se koskee 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä.

Tämän lain mukaan maatilahallitukselle kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella.

*Ehdotus*

Jos maataloustoimisto katsoo, ettei 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä ole olemassa *tai jos maatilahallitus on tiettyjen tapausryhmien osalta niin päättänyt*, antaa lausunnon eläkelaitokselle maatilahallitus. Eläkelaitoksella, *eläkelautakunnalla ja valtuutusvoimalla* ei ole oikeutta poikera ratkaisussaan *maataloustoimiston tai maatilahallituksen* lausunnosta siltä osin kuin se koskee 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä.

Tämän lain mukaan *maataloustoimistolle ja maatilahallitukselle* kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella.

6 f §

Haettaessa sukupolvenvaihdoseläkettä on eläkehakemukseen liitettävä luovutuksensaajan sitoumus, jossa hän velvoittautuu, mikäli eläke myönnetään, pitämään luovutetun viljelmän pirstomattomana omistuksessaan sekä viljelmällä *tai sen välittömässä läheisyydessä* asuen ja itse työhön osallistuen harjoittamaan sillä maataloutta vähintään viiden vuoden ajan eläkkeen alkamisesta. Luovutuksensaajalla on *kuitenkin* oikeus keskeyttää sitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuutensa suorittamisen, maataloudellisten ammattiopintojen tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi. Tällaisen esteen kestäessä vuotta pitemmän ajan eläkelaitoksen tulee pidentää sitoumus-aikaa vastaavalla ajalla, jollei luovutuksensaaja osoita, että hän itse, hänen aviopuolionsa tai toinen luovutuksensaaja täyttää sitoumuksen velvoitteet.

Haettaessa sukupolvenvaihdoseläkettä on eläkehakemukseen liitettävä luovutuksensaajan sitoumus, jossa hän velvoittautuu, mikäli eläke myönnetään, pitämään luovutetun viljelmän pirstomattomana omistuksessaan sekä viljelmällä asuen ja itse työhön osallistuen harjoittamaan sillä maataloutta vähintään viiden vuoden ajan eläkkeen alkamisesta. *Jos luovutuksensaajia on useampia kuin yksi ja nämä eivät ole aviopuolisoita, katsotaan heidän täyttävän asumista koskevan ehdon, jos yksi luovutuksensaajista asuu viljelmällä ja muut luovutuksensaajat sellaisella etäisyydellä siitä, että heillä on mahdollisuus osallistua viljelmän työhön.* Luovutuksensaajalla on oikeus keskeyttää sitoumuksensa täyttäminen asevelvollisuutensa suorittamisen, maataloudellisten ammattiopintojen tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi. Tällaisen esteen kestäessä vuotta pitemmän ajan eläkelaitoksen on *pidennettävä* sitoumus-aikaa vastaavalla ajalla, jollei luovutuksensaaja osoita, että hän itse, hänen aviopuolionsa tai toinen luovutuksensaaja täyttää sitoumuksen velvoitteet.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.*

*Tätä lakia, lukuun ottamatta 6 d §:n 3 momenttia ja 6 e §:ää, sovelletaan vain tapauksiin, joissa viljelmän luovutus tapahtuu tai maatalousyrittäjien eläkelain 6 g §:ssä tarkoitettu ehdollinen päätös eläkkeen perustuessa sanottuun pykälään annetaan 1 päivänä tammikuuta 1986 tai sen jälkeen mutta ennen vuotta 1989.*